

Friese melkveehouders over de nieuwe wet en regels:

'Keep it stupid en simple Den Haag'

De politiek geeft nog steeds geen duidelijkheid over hoe de nieuwe wetgeving over mest en huisvesting wordt ingevuld. Op een Countus-bijeenkomst in Joure bespraken melkveehouders welke consequenties dit voor de sector en hun bedrijven heeft. Ze willen duidelijkheid en praktijkgerichte regels.

In het meest recente debat kwamen de politici niet tot overeenstemming, wat betreft nieuwe regels rondom het besluit Huisvesting, de Melkveewet en de PAS. Staatssecretaris Dijkzema denkt pas in december definitieve antwoorden te kunnen geven. De ergernis bij melkveehouders over zoveel onduidelijkheid, terwijl de datum van 1 januari 2015 met rasse schreden naderbij komt, is groot. De politici worden allang niet meer serieus genomen. Het beste advies blijft om zelf in de toekomst

te kijken en te bepalen wat elk individueel bedrijf nodig heeft om te overleven. Toch hoort daar ook een goede kennis over wetgeving bij. Daarom houdt Countus Accountants & Adviseurs verschillende bijeenkomsten door heel Nederland over de nieuwe regels en hoe melkveehouders hier mee om kunnen gaan.

Drie wijzigingen

In Joure kwam een vijftigtal melkveehouders

op de bijeenkomst om onder meer te luisteren naar Erik Zandbelt, specialist Ruimtelijke Ordening & Milieu bij Countus. „In 2015 komen er drie wijzigingen. De emissie per koe verandert, in het besluit Huisvesting worden de emissienormen voor stallen aangescherpt en men wil de PAS invoeren. Op dit moment heeft een koe een uitstoot van 9,5 kilogram stikstof bij opstallen en 11,5 kilogram bij beweiden. Dat wordt in 2015 een standaardnorm van 13 kilogram per koe. De maximale uitstoot van

Erik Zandbelt (rechts), specialist Ruimtelijke Ordening & Milieu bij Countus, adviseert melkveehouders die willen bouwen meteen een bouwvergunning aan te vragen. Hij verwacht dat de nieuwe emissienormen gaan gelden voor bouwvoorvragen die na 1 januari zijn verleend en niet voor stallen die per 1 januari 2015 in gebruik worden genomen.

de stal wordt in 2015 11 kilogram per dier en in 2018 8,5 kilogram. Dat betekent dat alle stallen die nieuw worden gebouwd emissiearm moeten zijn. In het besluit Huisvesting wordt er straks ook geen verschil meer gemaakt tussen beweiden en opstallen."

De gevolgen zijn niet voor de bestaande stallen en de politiek is er ook nog niet uit of de nieuwe normen gelden voor stallen, die per 1 januari 2015 in gebruik worden genomen of waarvan de bouwvergunning na 1 januari 2015 verleend is. Zandbelt adviseert melkveehouders die willen bouwen meteen een bouwvergunning aan te vragen, omdat hij verwacht dat de nieuwe normen gaan gelden voor bouwvoorvragen die na 1 januari zijn verleend. Daarnaast gelden de normen ook voor bestaande gebouwen die voor meer dan 50 procent worden uitgebreid. Als een melkveehouder bijvoorbeeld zijn stal van 60 meter met 31 meter uitbreidt, moet hij aan de nieuwe norm voldoen. Onder de 30 meter niet.

Niet gekeken naar praktijk

De reactie van de Friese melkveehouders op de nieuwe regels is een stoïcijnse. De sector is in de afgelopen jaren al murw geslagen en er is weinig behoefte om zich druk te maken over dingen die onduidelijk en onlogisch zijn. „Het is een gecompliceerd politiek steekspel tussen linkse en rechtse partijen en Brussel geworden”, meent melkveehouder Thomas Sijbesma. In Sibrandabuorren heeft hij in maatschap een melkveehouderij met 100 melkkoeien en 55 hectare. „De nieuwe regels schieten hun doel voorbij.” Dat vindt ook zijn vriendin Sietske Pennekamp: „De nieuwe ontwikkelingen op het gebied van wetgeving zijn interessant, maar de onderbouwing richting de praktijk laat te wensen over.” Voor melkveehouder Bram de Kam is het vooral de onduidelijkheid over de nieuwe regels. Hij heeft in Aldeboarn een maatschap met 160 melkkoeien en 130 hectare grond. „Het is niet duidelijk welke kant ze op gaan. De politiek blijft onbetrouwbaar.” „Je kunt door de bomen het bos niet meer zien”, zegt Wim Schokker, loonwerker in Gorredijk. „Het lijkt alsof alles overhoop gehaald wordt. Niet de politiek, maar de praktijk zou leidend moeten zijn. Het is nu andersom.” Bram: „Wat ik jammer vind, is dat extensieve bedrijven de dupe zijn van de intensieve bedrijven, omdat de maatschappij alles wil aanscherpen onder meer door de angst voor megastallen.”

PAS

De Programmatische Aanpak Stikstof of PAS is ook nog een grote onzekere factor. Volgens Zandbelt is het nog niet duidelijk of het systeem juridisch haalbaar is. Zandbelt: „De PAS wil men invoeren om de vergunningverlening vlot te trekken. Men hoopt bovendien dat, door aanpassing van mestnormen,

voeraanpassingen en minder uitstoot door emissiearme stallen, er in 2028 een reductie van 10 kiloton ammoniak is. Daarvan mag 5,6 kiloton weer worden uitgedeeld aan de landbouw voor ontwikkelingsruimte.” Iedereen die een minder dan 1 mol stikstofdepositie op een naburig natuurgebied heeft, hoeft geen vergunning voor de Natuurbeschermingswet aan te vragen, maar alleen een melding in te dienen. Met andere woorden als het natuurgebied absoluut geen last heeft van ammoniakdepositie van een bedrijf, is geen vergunning nodig. Boven de 1 mol is wel een vergunning nodig en dan wordt er ook gekeken naar de totale depositie in het natuurgebied. Wordt de maximum depositiewaarde van dat natuurgebied overschreden dan zal men geen vergunningen verlenen. „Het kan dus zijn dat bedrijven in een straal van dertig kilometer een tijd lang niet meer kunnen uitbreiden, omdat de maximum waarde bereikt is. Overigens moet elk bedrijf een '1 mol berekening' laten maken. Dit is maatwerk. Maar de onzekerheid over hoe de ontwikkelingsruimte wordt verdeeld, blijft een obstakel.”

Sietske: „De PAS is het paradepaardje van Dijkema, het is de vraag of de PAS juridisch en praktisch houdbaar is. Er zijn nog te veel obstakels en hindernissen die onderbouwd moeten worden.” Johannes Feenstra, die een melkveebedrijf met 85 melkkoeien en 53 hectare grond in Sneek heeft, blijft voorlopig koel en kalm onder alle ophef. „Het is nog niet van toepassing. Wat er niet is, daar kun je niets aan doen. De overheid maakt nu geen keuze, maar als ondernemer moet je toch vooruit denken. Dan moet je niet leven naar de 'ups' en 'downs' van de overheid. Ik doe mijn eigen ding en maak gebruik van specialisten om mijn bedrijf goed te managen. Wat ik wel tegen de politiek wil zeggen: 'Keep it stupid and simple' Den Haag.”

Melkveewet

De beoogde nieuwe Melkveewet draait om verantwoorde groei via grondgebonden melkveehouderij en focust vooral op fosfaat. Hoe kun je met de nieuwe wetgeving toch een renderende bedrijfsontwikkeling hebben? Dat is de vraag die rundveespecialist Gerrit De Lange beantwoordt. „Dit is een pittig verhaal. We krijgen te maken met een hele andere invulling om de landbouw te beperken. Het gaat nu om fosfaatefficiëntie. We gaan van een melkquotum naar een fosfaatquotum. Kunstmest met fosfaat mag niet meer en er moeten voermaatregelen genomen worden om het fosfaat te beperken. Daarbij verandert het GLB en wordt de toeslag standaard 375 euro per hectare. Sommige boeren ontvangen straks dus minder toeslag.” Het draait allemaal om fosfaat en het belangrijkste cijfer is de melkveefosfaatreferentie 2013. Dit is het verschil tussen de fosfaatproductie en

Copyright foto

Thomas Sijbesma

„Ik had liever dat de mestverwerking niet zo drastisch werd doorgevoerd.”

Copyright foto

Sietske Pennekamp

„De onderbouwing richting de praktijk laat te wensen over.”

Copyright foto

Wim Schokker

„De regelgeving dwingt melkveehouders tot een hogere ruwvoerproductie.”

Copyright foto

Bram de Kam

„Extensief bedrijf heeft ook met nieuwe wetgeving betere overlevingskansen.”

Copyright foto

Johannes Feenstra

„De overheid maakt nu geen keuze, maar als ondernemer moet je vooruit.”

plaatsingsruimte van 2013. Vanaf 2015 wordt het melkveefosfaatoverschot berekend met strengere normen en als uitgangspunt de fosfaatproductie en plaatsingsruimte op een bedrijf in 2015. De melkveefosfaatreferentie 2013 wordt hiervan afgetrokken, waardoor het melkveefosfaatoverschot is bepaald. Dat overschot moet voor 100 procent wordt verwerkt volgens de regels van mestverwerking.

Consequenties regels

Wat betekenen de regels voor de individuele bedrijven? In Noord-Nederland lijkt dit mee te vallen, want veel bedrijven zijn extensief. Het is vooral de onduidelijkheid en de toegenomen bureaucratie die hen het leven lastig maakt. Bram zit 400 meter van een Natura 2000-gebied af. Hij heeft direct met de nieuwe ammoniakregels en vooral emissienormen te ►

Volgens WUR-grasdeskundige Bert Philipsen moeten melkveehouders aan precisiebemesting gaan doen om betere ruwvoerresultaten te krijgen.

maken. „We gaan uitbreiden en hebben al een vergunning voor de Natuurbeschermingswet. Maar je twijfelt door alle onduidelijkheid en veranderingen wat straks die vergunning nog waard is. We zijn extensief en hebben hier altijd van geprofiteerd. Wellicht dat dit ook voor de toekomst blijft gelden, want als je heel intensief bent dan heb je de variabele kosten minder in de hand. Als je extensief bent, heb je ook met de nieuwe wetgeving betere overlevingskansen. De intensieve bedrijven zullen het lastig krijgen als de melkprijs daalt en voerprijzen hoger worden. Dan is de balans verdwenen.”

Volgens Sietske weten veel boeren nog niet wat er op hen afkomt: „Ze zien wel hoeveel mest ze straks moeten verwerken.” Thomas vindt dat je in de bedrijfsstrategie een rode lijn dient aan te houden en moet anticiperen op kansen en bedreigingen welke ontstaan door de komende wet- en regelgeving. „Als melkveehouder dien je een rode lijn te volgen. Wetgeving en overheid zijn onvoorspelbaar. In de laatste jaren zijn er veel regels rigoureuze veranderd. Daar kun je eenvoudigweg niet op anticiperen. Je moet daarom een doel voor jezelf hebben, waar je over tien jaar staat en inspelen op kansen en bedreigingen.”

Thomas en Sietske hebben geïnventariseerd welke consequenties de nieuwe wetgeving op hun bedrijf heeft. Thomas: „We hebben inmiddels verschillende scenario's uitgewerkt en doorberekend. We zijn er klaar voor. Al had ik veel liever dat de mestverwerking niet zo drastisch wordt doorgevoerd, zoals ze vanaf 2015 van plan zijn. Bijvoorbeeld zolang er sprake is van boer-boer transport zou je moeten worden vrijgesteld van de mestverwerkingsplicht.” Johannes vindt dat de maatschappij op dit moment bepaalt hoe je boert. „Je bouwt een mooie stal voor de toekomst en maatschappij, maar je moet

ook niet in het laatste kwartier je oren laten hangen naar alle veranderde mitsen en maren van de maatschappij.”

BEX en Kringloopwijzer

Volgens De Lange is het verstandig om bij de hele berekening van het fosfaatoverschot niet forfaitaire normen te gebruiken, maar via BEX en de Kringloopwijzer te werken. De getallen komen dan veelal gunstiger uit. „Via BEX onttrek je meer fosfaat en dat kan al snel een paar centen per kilogram melk betekenen. Bij een uitbreiding van 15 procent of met 15 koeien is dat een besparing van 2.600 euro op jaarbasis. Doe dus altijd met de BEX mee”, luidt zijn advies. Navraag in de zaal leert dat de meeste melkveehouders in Joure en omgeving geen BEX toepassen. De bedrijven zijn te extensief en het belang om BEX of de Kringloopwijzer toe te passen wordt niet gezien. Bram wil, ondanks het feit dat zijn bedrijf extensief is wel meedoen en Thomas heeft dit jaar voor het eerst meegedaan: „Ik verwacht dat er met enige nuance naar de Kringloopwijzer moet worden gekeken. Het kan voor boeren in Friesland en dan met name op de kleigronden wel een positieve bijdrage leveren. Mooi zou zijn als er voor vraatschade door ganzen en muizen een correctie in de Kringloopwijzer aangebracht kan worden. Tevens dient er nog een manier gevonden te worden om met de werkelijke waardes in de drijfmest te kunnen rekenen. Zodat de verschillen tussen theorie en de praktijk in de Kringloopwijzer tot een minimum wordt beperkt.”

Ruwvoerproductie

De nieuwe wetgeving dwingt

melkveehouders om hun ruwvoerproductie nog verder te verbeteren en te optimaliseren. WUR-grasdeskundige Bert Philipsen denkt dat hier nog een behoorlijk winst te behalen valt en dat de groei van bedrijven mede afhankelijk is van de grasgroei per hectare en hogere productie per koe. „Terwijl de hectareproductie van akkerbouwgewassen in de afgelopen decennia jaarlijks met 2,5 procent steeg, bleef gras op gemiddeld 10 ton droge stof per hectare steken. Met een beter bodem- en grasmanagement is echter een groei te realiseren.” Dat betekent vooral meten van bodem, mest en gras. En zeker met de strenge mestnormen moet de mest nu op de plaatsen komen, waar het gras en de bodem deze het hardst nodig hebben. In feite betekent dit dat ook melkveehouders aan precisiebemesting moeten gaan doen om betere ruwvoerresultaten te krijgen. Philipsen: „Mais op gescheurd grasland bemesten, is niet altijd nodig. Dit kun je beter op andere grond uitrijden.” De melkveehouders zijn het eens met Philipsen. Bram: „Je moet zoveel mogelijk zelfvoorzienend willen blijven, zodat je een gezond en sterk bedrijf hebt. Dat betekent ook een betere productie op het land.” Voor Wim Schokker ligt hier de grootste uitdaging van het nieuwe overheidsbeleid: „We moeten als loonwerker zorgen dat we meer kennis en toegevoegde waarde krijgen, zodat de melkveehouders hogere opbrengsten kunnen realiseren. De regelgeving dwingt melkveehouders tot een hogere ruwvoerproductie. We spelen daar nu al op in. Er valt nog veel te halen voor de melkveehouder als het aankomt op de bedrijfsvoering van het ruwvoer. Veehouders moeten eigenlijk akkerbouwmatig hun gras telen.” ■